

Araştırma Makalesi

Ertelenmiş Vergi Varlığı/Yükümlülüğü: BİST 100 İmalat Sanayi Firmaları Üzerine Bir Uygulama

Deferred Tax Asset/Liability: An Application on BİST 100 Manufacturing Industry Companies

Sevim Yaman Güçlü¹, Kemal Özdemir²

Makale Bilgisi

Alındı: 14.03.2025
Düzeltilildi: 18.06.2025
Kabul Edildi: 27.06.2025
Yayımlandı: 30.06.2025

Öz

Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS) ve Türk Vergi Sistemi'nde (TVS) farklı uygulamalar olması, mali kâr ile ticari kârı farklılaştırmaktadır. Bu farkların geçici olması ertelenmiş vergi kavramını ortaya çıkarmaktadır. Ertelenmiş vergi bileşenlerinin genel seyrinin ve bilanço kalemleri üzerindeki etkisinin tespiti çalışmanın esas amacını oluşturmaktadır. Ertelenmiş vergiyi doğuran unsurların imalat sanayi firmalarının bilançolarında daha fazla yer alması nedeniyle çalışma kapsamında BİST100 endeksinde yer alan imalat sanayi firmalarının 2016-2023 yılları arasındaki yıllık mali tablolarından yararlanılarak içerik analizi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre imalat sanayi firmalarının varlık/kaynakları içerisindeki ertelenmiş vergi varlığı/yükümlülüğünün ağırlığı benzer şekilde ilerlerken, 2023 yılında aradaki fark açılmıştır. Diğer taraftan ertelenmiş vergi gelirlerinin firmaların dönem kârı içerisindeki payı zaman içerisinde yükselerek %15 gibi önemli bir seviyeye ulaşmıştır. Firmaların hisse başına vergi varlıkları son dönemde artış gösterse de hisse fiyatlarına kıyasla oldukça düşük kaldığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ertelenmiş Vergi, BİST100 Endeksi, Türkiye Finansal Raporlama Standartları, Türk Vergi Sistemi

Article Information

Received: 14.03.2025
Revised: 18.06.2025
Accepted: 27.06.2025
Published Online: 30.06.2025

Abstract

The different treatment in Turkish Financial Reporting Standards (TFRS) and Turkish Tax System (TVS) differentiate financial profit and commercial profit. These temporary differences gives rise to the concept of deferred tax. The main purpose of the study is to determine the general course of deferred tax components and their impact on balance sheet items. Since the elements that give rise to deferred tax are more prevalent in the balance sheets of manufacturing industry companies, content analysis was applied by utilizing the annual financial statements of manufacturing industry companies in the BİST100 index between 2016-2023. According to the results obtained, while the weight of deferred tax assets/liabilities in the assets/resources of manufacturing industry companies progressed in a similar manner, the difference widened in 2023. On the other hand, the share of deferred tax revenues in the period profit of companies increased over time and reached a significant level of 15%. It was concluded that although the tax assets per share of companies have increased recently, they remained quite low compared to their share prices.

Keywords: Deffered Tax, BİST 100 Index, Turkish Financial Reporting Standarts, Turkish Tax System

¹Arş. Gör. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye, Aydın, sevim.yaman@adu.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0003-4473-4594

²Dr. Öğr. Üyesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme, Aydın, kemal.ozdemir@adu.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0003-0644-6460

Citation/Atf: Yaman Güçlü, S. ve Özdemir, K. (2025). Ertelenmiş Vergi Varlığı/Yükümlülüğü: BİST 100 İmalat Sanayi Firmaları Üzerine Bir Uygulama. *UÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 54-64. <https://doi.org/10.29217/usaksosbil.1657808>

1. Giriş

Ertelenmiş vergi, vergi düzenlemeleri ile muhasebe standartları arasındaki farklılıklardan meydana gelen vergiyi ifade etmektedir. Türk Vergi Sistemi (TVS), Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına (TFRS) göre hazırlanan finansal tablolarda oluşan kâr ve zarar durumlarının birbirinden farklı olması sonucunda, hasılatın muhasebeleştirilmesinde farklılıklar meydana gelmektedir. Bu farklılıklar neticesinde ortaya çıkan vergisel etkiler ile oluşan geçici farklar ertelenmiş vergiyi doğurur. Ertelenmiş vergi, henüz vergilendirilmemiş ancak finansal olarak kaydedilmiş gelirlerden oluşan ertelenmiş vergi yükümlülüğü ve daha erken vergi gideri yazılmasından kaynaklanan ertelenmiş vergi varlığından oluşur.

Ertelenmiş vergi varlığının/yükümlülüğünün bir sonucu olarak ortaya çıkan kavramlar ise ertelenmiş vergi geliri ve ertelenmiş vergi gideridir. Bu iki kavram işletmenin hazırlanan döneme ilişkin performansını gösteren gelir tablosunda yer aldığı için firmaların dönem net kâr/zararını doğrudan etkilemektedir. Dönem net kâr/zarar kaleminin sonuçları firma performansı için önemli bir gösterge olması nedeniyle potansiyel yatırımcılar, firma ortakları ve mevcut yöneticiler açısından ilgili firmaya ilişkin değerlendirmeleri etkilemektedir. Dolayısıyla firmalar gelecek projeksiyonunu oluştururken yapacakları kâr tahminlemesinde ertelenmiş vergi unsurlarını da belirleyerek bir çalışma yürütmek zorundadır. Ertelenmiş vergiyi doğuran unsurlar geneli itibariyle değerlendirildiğinde; yeni yatırımlar ve teşvikleri yeniden değerlendirme farkları enflasyon muhasebesinin getirdiği uygulama farklılıkları gibi unsurlardır. Firmaların yer aldığı sektörler arasında ilgili unsurlar en çok imalat sanayi sektöründe ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle, çalışma kapsamında BİST 100 endeksinde yer alan imalat sanayi firmaları seçilmiştir.

BİST 100 endeksinde yer alan imalat sanayi firmalarının mali tablolarında yer alan ertelenmiş vergi kavramı ve muhasebeleştirilmesi açıklanarak 2016-2023 yılları arasındaki ertelenmiş vergi varlıkları, yükümlülükleri, gelirler ve giderleri içerik analize tabi tutularak çeşitli bilanço kalemleriyle oranlanıp elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

2. Ertelenmiş Vergi Kavramı

Sanayileşmenin gelişimi ile tüzel kişiliğe haiz anonim, limitet, komandit gibi farklı yapıdaki şirketlerin artması ile gerçek kişilerin gelirlerini tamamlayıcı nitelikte olan kurumlar vergisi uygulanmaya başlanmıştır. Sermaye şirketleri, kooperatifler, iktisadi kamu kuruluşları, dernek veya vakıflara ait iktisadi işletmeler ve iş ortaklıkları gibi kurumların kazancı kurumlar vergisine tabidir. Kurumlar vergisinin konusunu, gelir vergisinin konusunu oluşturan ticari kazançlar, zirai kazançlar, ücretler, serbest meslek kazançları, gayrimenkul sermaye iratları, menkul sermaye iratları ve diğer kazanç ve iratlar oluşturmaktadır (Şen ve Sağbaşı, 2023:212-213). Kurumlar vergisi, mükelleflerin bir hesap dönemi içinde elde ettikleri safi kurum kazancı üzerinden hesaplanır (5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, madde:6). Vergi etkisine sahip finansal işlemlerin muhasebeleştirilmesi ve işletmenin finansal tablolarına gerçeğe uygun bir şekilde yansıtılması önemlidir. Çünkü, vergilerin işletmenin finansal yapıları içinde önemli bir gider unsuru olmasının yanında işletme hakkında karar vermek isteyen finansal bilgi kullanıcıları için vergi etkisini doğru bir şekilde finansal tablolara aktarılması gereklidir. Aksi durumda sadece işletme değil aynı zamanda finansal bilgi kullanıcıları da olumsuz etkilenir (Tekşen, 2010:315).

Uluslararası ticaretin gelişmesiyle birlikte çok uluslu şirketlerin artması sonucu finansal işlemlerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması konusunda uluslararası standartların oluşturulması zorunluluğu sonucu Avrupa Birliği (AB) üye ülkeleri 2005 yılından itibaren “International Financial Reporting Standards (IFRS)” ve “International Accounting Standards (IAS)” uluslararası finansal raporlama ve muhasebe standartlarını uygulamaya başlamış, Türkiye’de de AB’de uygulanan standartlar çevirilerek “Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)” ve “Türkiye Muhasebe Standartları (TMS)” 28 Mart 2006 tarih ve 26122 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Özer ve Sayar- 2024: 88-89).

Türkiye’de TFRS/TMS’ye uyma zorunluluğu Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Hazine denetimine tabi işletmeler için geçerlidir. Bu işletmeler finansal işlemlerin muhasebeleştirilmesi ve raporlanması bakımından hem TFRS/TMS hem de Türk Vergi Mevzuatı hükümlerine uymak zorundadırlar (Özer ve Sayar, 2024:89).

TMS 12 standardının amacı, gelir vergilerinin (kurum kazancı üzerinden hesaplanan vergilerin) muhasebeleştirilmesini düzenlemektir. Vergilerin muhasebe kayıtlarına geçirilmesindeki kritik konular firmanın finansal durum tablosunda yer alan varlıkların ve borçların defter değerlerinin ileride varlıklar için fayda elde etme, borçlar içinse ödemenin ve cari dönemde oluşan ve sonuçları işletmenin finansal tablolarına yansıyan işlemler veya diğer olayların vergisel sonuçlarını belirlemesidir (TMS 12).

Ortakların cari dönem sonunda işletmeden sağladıkları getiri olarak tanımlanan dönem net kârının doğru olarak hesaplanması, işletme faaliyetlerinin sonuçlarının değerlendirilmesi, işletme performansını gerçeğe uygun yansıtması, işletme yönetiminin kendisine emanet edilen değerleri ne ölçüde etkin kullandığı ve bu yönetimin ne kadar başarılı olduğunun belirlemek açısından önemlidir. (Cavlak ve Cebeci, 2017:49).

Standartların amacı işletmelerin finansal işlemlerini gerçeğe uygun biçimde muhasebeleştirilip raporlaması iken vergi mevzuatının amacı kanunlara uygun şekilde vergi matrahını belirlemektir. Standartların ve vergi düzenlemelerinin amaçlarının benzer olmaması sonucu, birbirinden farklı vergi rakamları ve finansal tablolar seti ile kâr ya da zarar ortaya çıkarmaktadır (İbiş vd., 2008:336 ve Özer ve Sayar, 2024:89).

Standartlar ve vergi mevzuatı uyarınca ortaya çıkan kâr veya zarar kavramları muhasebe kârı/zararı ve vergiye tabi (mali) kâr/zarardır. TMS12'ye göre muhasebe kârı (zararı), vergi gideri öncesi dönem kârını (zararını) ifade etmektedir. Standartlara göre hesaplanan ve işletmelerin elde etmiş oldukları tüm gelir ve giderler dikkate alınarak bulunan kâr (zarar) ticari kârdır (Özer ve Sayar, 2024:89). Muhasebe kârının belirlenmesinde, döneme ait bütün giderler dönem kâr/zararına devredilerek gelirlerden düşülür ya da dönem içine ortaya çıkan bütün gelirler dönemin kâr/zararına devredilerek dönem giderleri ile karşılaştırılır (Gücenme ve Poroy Arsoy, 2007:2).

TMS12'ye göre vergiye tabi kâr (zarar) ise, vergi otoriteleri tarafından konulan kurallara göre bir hesap dönemi için tespit edilen ve üzerinden vergi ödenen (vergi geri kazanımı sağlayan) kârı (zararı) ifade etmektedir. Vergi mevzuatı uyarınca işletmelerin elde etmiş olduğu bazı gelirlerin vergiden istisna olması ya da bazı giderlerin vergi kanunlarına göre kabul edilmemesi ile vergiden istisna gelirleri ve kanunen kabul edilmeyen giderleri dikkate alınarak hesaplanan kâra (zarara) mali kâr (zarar) denilmektedir (Özer ve Sayar, 2024:89). Ticari kâr esas alınarak vergi kanunlarında belirtilen giderlerin kabul edilmemesine karşın bazı gelirlerin matrahtan istisna tutulması ve bazı giderlerinde indiriminin kabul edilmesi gibi nedenler dolayısıyla yeniden hesaplanan kâr, mali kârdır (Karal ve Şen, 2024:694).

Vergi mükelleflerinin olası vergi istismarını önlemek, vergi alacağını güvence altına almak, bölgesel kalkınma farklılıklarını ortadan kaldırmak, istihdamı artırmak veya bazı sektörleri desteklemek gibi çeşitli amaçlarla işletmelere vergi istisna ve indirimleri uygulayabilen vergi otoritesi tarafından gelir ve giderlere yönelik, gelirin tanınma ile giderin kabul zamanlarının başka dönemlere bırakılması ya da giderlerin hiç kabul edilmemesi gibi farklı uygulamalar ve muhasebe değerlendirme ölçüleri dışında başka değerlendirme ölçüleri kullanabilme durumu sonucu muhasebe ilkelerine göre hazırlanan ticari kâr ile vergi mevzuatlarına göre hazırlanan mali kâr birbirinden farklı olabilir. (Özkan, 2009:98).

Muhasebe kârı ve mali kârın farklı olmasının nedeni sürekli ve geçici farklardır. Sürekli farklar, cari dönemde vergiye ilişkin mali kâr ve ticari kâr arasında farklılıklar oluşturan gelir ve giderlerin gelecek dönemlerde ortadan kalkmaması durumunda ortaya çıkan ve bu farklılıkların sadece dönemin vergisini etkilemesi ama gelecek dönem vergilerini etkilememesi ve ertelenmiş vergi varlığı ya da borcu oluşturmaması durumudur (Karakaya ve Sevim, 2016:257). Muhasebe kârı ile mali kâr arasında, vergi kanunları gereğince hiçbir zaman kabul edilmeyen giderler ile hiçbir zaman vergilendirilmeyecek gelirler nedeniyle sürekli bir fark oluşur, sonraki dönemlerde de ortadan kalkamayan bu fark sadece cari yıldaki vergi giderini etkiler, gelecek dönemlerdeki vergi üzerinde herhangi bir etkiye neden olmaz (Gücenme ve Poroy Arsoy, 2007:3). Vergi mevzuatındaki kesin hükümlerden kaynaklanan ve mali kârı hesaplarken hiçbir zaman gider olarak indirilemeyecek ya da vergilendirilmesi mümkün olmayacak gelirler sonucu oluşan sürekli farkların ortadan kalkmaları mümkün değildir. (Yücel, 2023:216).

TMS 12'ye göre bir varlığın ya da borcun finansal durum tablosundaki defter değeri ile bunların vergi açısından taşıdıkları değerler arasındaki farklar geçici farklar olarak tanımlanmaktadır. Gelecek dönemlerde ortadan kalkabilen ve varlık ya da yükümlülüğün defter değeri ile vergiye tabi değeri arasındaki farkı ifade eden geçici farklar, bir dönemde ticari kârın içinde olan gelir ya da giderin başka bir dönemde mali kârın içine alınmasından kaynaklanır. (Gücenme ve Poroy Arsoy, 2007:5).

TMS 12'ye göre geçici farklar, gelecek dönemlerde faydalanma ve ödeme yapıldığında o dönemlerin vergiye tabi kâr ya da zararını belirler ve vergiye tabi tutulan “vergiye tabi geçici farklar” ile vergi matrahından indirilebilen “indirilebilir geçici farklar” olarak ikiye ayrılmaktadır. Ticari kâr ile mali kâr arasındaki oluşan geçici farklar sonucunda meydana gelen ertelenmiş vergiler varlık ve yükümlülük açısından nitelendirilebilir (Siddi ve Sutopo2024:203); mali kârın ticari kârden fazla olması durumunda ertelenmiş vergi varlığı oluşur ve fazla ödenen verginin gelecek dönemlerde indirilebileceği durumu ortaya çıkar. Ters durumda yani mali kârın ticari kârden az olması durumunda da ertelenmiş vergi yükümlülüğü oluşur ve az ödenen vergi gelecek dönemlerde vergilendirilebilir (Özer ve Sayar, 2024:90). Geçici farklar sonucunda oluşan vergi etkisinin muhasebe kayıtlarına geçmesi ve finansal tablolarda izlenmesi doğru bilgi açısından önemlidir çünkü ilerleyen yıllarda ödenecek ve geri kazanılacak vergiyi, ertelenmiş vergi yükümlülüğü ve ertelenmiş vergi varlığı belirler. (Cavlak ve Cebeci, 2017:51).

Vergiye tabi geçici farklar için ertelenmiş vergi yükümlülüğü söz konusu iken, indirilebilir geçici farklar için ertelenmiş vergi varlığı söz konusu olur. Bilançoda duran varlıklarda raporlanan ertelenmiş vergi varlığı ileriki dönemlerde geçici farkların ortadan kalkması durumunda mali kâr üzerinden hesaplanacak vergi yükümlülüğünü azaltacak bir unsur olur. Cari dönemde ticari kârden mali kâra ulaşırken indirilemeyecek geçici farklar geleceğe taşınarak, cari dönemde fazladan ödenen vergi tutarı geri kazanılır. Bilançoda uzun vadeli yabancı kaynaklar altında raporlanan ertelenmiş vergi yükümlülüğü ise, mali kâr matrahını artıracak işlemlerin geçici farklar aracılığı ile cari dönemde yüklenilecek vergi borcunun gelecek dönemlere aktarılmasıdır (Karakaya ve Sevim, 2016:258-260). Ticari kâr ile mali kâr arasındaki farkların ileriki dönemlerde kapanma durumunun olmadığı yani sürekli

farkların mevcut olduğu durumda ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi yükümlülüğü oluşmaz (Yücel, 2023:216-217).

Bilançoda aktif kalemlerde vergi değerinin muhasebe değerinden büyük olması, pasif kalemlerde vergi değerinin muhasebe değerinden küçük olması, gelir tablosu kalemlerinin, gider kalemlerinde vergi değerinin muhasebe değerinden küçük olması ve gelir kalemlerinde vergi değerinin muhasebe değerinden büyük olması durumunda ertelenmiş vergi varlığı oluşur. Aynı şekilde bilançoda aktif kalemlerde vergi değerinin muhasebe değerinden küçük olması, pasif kalemlerde vergi değerinin muhasebe değerinde büyük olması, gelir tablosu kalemlerinin gider kalemlerinde vergi değerinin muhasebe değerinden büyük olması ve gelir kalemlerinde vergi değerinin muhasebe değerinde küçük olması durumunda ertelenmiş vergi yükümlülüğü oluşur (Yücel,2023:219).

Tablo 1: Ertelenmiş Vergiyi Doğuran Olaylar

Vergilendirilebilir Geçici Fark	*	Vergi Oranı ³	=	Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü
İndirilebilir Geçici Fark				
Mali Zarar	*	Vergi Oranı	=	Ertelenmiş Vergi Varlığı
Sonraki dönemlere taşınan Vergi indirim ve istisnaları				
			=	Ertelenmiş Vergi Gideri (Geliri)

Kaynak: (Gücenme, Poroy Arsoy,2007:6)

Ertelenmiş vergi yükümlülüğü ile ertelenmiş vergi varlığı arasındaki fark olumlu ise vergi gideri, olumsuz ise vergi geliri oluşur ve dönem vergi karşılığına eklenir veya çıkarılır. Dönem net kârının gerçek performansı ortaya konulmuş olur (Gücenme ve Poroy Arsoy, 2007:5).

2.1. Ertelenmiş Verginin Muhasebeleştirilmesi

Ertelenmiş vergi varlığı bilançonun aktifinde duran varlıklarda, ertelenmiş vergi yükümlülüğü ise bilançonun pasifinde uzun vadeli yabancı kaynaklar içinde raporlanmaktadır çünkü TİMS 1 Finansal Tabloların Sunuluşu Standardının 56.maddesinde “*Dönen ve duran varlıklar ile kısa ve uzun vadeli yükümlülükleri finansal durum tablosunda ayrı sınıflar olarak sunması durumunda işletme, ertelenmiş vergi varlıklarını (yükümlülüklerini), dönen varlık (kısa vadeli yükümlülük) olarak sınıflandırmaz.*” hükmü yer almaktadır. Ertelenmiş vergi varlıkları ile ertelenmiş vergi yükümlülükleri ile ilgili Tek Düzen Hesap Planı hesapları 18, 28 ve 48 no’lu hesap gruplarıdır, çünkü niteliği itibarıyla peşin ödenmiş giderler ve peşin tahsil edilmiş gelirler gibidir (Özer ve Sayar, 2024:90-91). Dönem vergi karşılığına ertelenen vergi giderinin eklenmesi ya da ertelenen vergi gelirinin çıkarılmasıyla elde edilen toplam vergi karşılığının muhasebe karından çıkarılması ile vergiden sonraki muhasebe karı elde edilir (Gücenme ve Poroy Arsoy, 2007:6).

Bireysel bilançolarda vergi oranları dönemden döneme farklılık göstermediği sürece ve aynı ülkede bulunan işletmelerin konsolide bilançolarında da ertelenmiş vergi borcu ve ertelenmiş vergi varlığının netleştirilmesi yoluyla muhasebeleştirilebilir, ancak farklı vergi mevzuatına tabi uygulamalar varsa ertelenmiş vergi yükümlülüğü ve ertelenmiş vergi varlığının ayrı ayrı muhasebeleştirilmesi gerekir (Gücenme ve Poroy Aksoy, 2007:6).

3. Literatür Özeti

Hanlon (2005) tarafından yapılan çalışmada, muhasebe kârı ile vergiye tabi kâr arasındaki farklılıkların hisse senedi fiyatları üzerindeki etkisi araştırılmıştır. ABD borsasında işlem gören firmaların verileriyle yapılan çalışmada, büyük defter-vergi farklarına sahip firmaların kazançlarının yatırımcılar tarafından daha az güvenilir bulunduğu ve bu farkların ertelenmiş vergi unsurlarıyla bağlantılı olduğu tespit edilmiştir.

Burgstahler, Hail ve Leuz (2006), Avrupa’daki halka açık ve özel firmaları karşılaştırarak finansal raporlama teşviklerinin kazanç yönetimi üzerindeki etkisini değerlendirmiştir. Çalışmada, özellikle ertelenmiş vergi yükümlülüğü ve varlığının firmaların gelir açıklamalarını nasıl etkilediği incelenmiş ve büyük defter–vergi farklılıklarının yönetsel kararlar üzerinde etkili olabileceği vurgulanmıştır.

Richardson ve Lanis (2007), Avustralya’da işlem gören firmaların efektif vergi oranlarındaki farklılıkları incelemiş ve ertelenmiş vergi uygulamalarının bu değişkenlikte önemli bir rol oynadığını göstermiştir. Çalışmada finansal raporlama ve vergi planlaması stratejileri arasındaki ilişki ampirik olarak analiz edilmiştir.

Karakaya ve Sevim (2016) yılında yaptıkları çalışmada uygulama örneği yardımı ile Gelir Vergileri Standardının uygulamasının ne şekilde yapıldığı incelemişlerdir. KARSEV A.Ş.’nin 2012 yılı bilançosu değerlendirme kapsamına alınmış ve işletmeye ait dönem sonu bilançosu ve buna ilişkin ek bilgiler incelenmiştir. Dönem karına, kanunen kabul edilmeyen giderlerin eklenerek vergiye tabi olmayan gelirlerin matrahtan indirilmesi ile elde edilen mali kâra kurumlar vergisinin uygulanması sonucu hesaplanan kurumlar vergisi elde

³ Kullanılan vergi oranı vergilendirme döneminde beklenen vergi oranıdır.

edilmiştir. Bilanço ve ek bilgiler dikkate alınarak TİM 12'ye göre ertelenmiş vergi yükümlülükleri ile ertelenmiş vergi varlıkları hesaplanmış ve işletmenin 2012 bilançosunda ertelenmiş vergi varlığı olduğu sonucu elde edilmiştir. Elde edilen sonuca göre işletmenin mali karının ticari karından fazla olması sebebiyle ertelenmiş vergi varlığı söz konusudur ve fazladan ödenen gelir vergisinin gelecek dönemlerde indirileceğinin göstergesidir.

Cavlak ve Cebeci (2017) tarafından yapılan çalışmada 2008-2015 yılları arasında Borsa İstanbul'da (BİST30) yer alan 30 şirketin finansal tablolarında ertelenmiş verginin etkileri incelenmiştir. Bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirme yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre, Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TFRS)'ye göre hesaplanan kâr yani vergi öncesi kâr, mali kârdan daha istikrarlı bir seyir izlemektedir. ertelenmiş vergi varlıklarının/yükümlülüklerinin toplam aktif/pasife oranı yıllar itibarıyla %0,2 ile %0,5 arasında değişmekte olduğu ve birbirine benzer seyir izledikleri ayrıca bu kalemlerin bilançonun oldukça küçük parçasını oluşturduğu sonucu elde edilmiştir. Sektörel bazda incelenen ertelenmiş vergi yükümlülüğü ile ertelenmiş vergi varlığında mali kuruluşlar dışındaki (imalat sanayi, ulaştırma, haberleşme ve depolama gibi) şirketlerin ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin, ertelenmiş vergi alacağından daha yüksek olduğu ancak 2013 yılından itibaren imalat sanayi sektöründe ertelenmiş vergi alacağının ertelenmiş vergi borcundan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. ertelenmiş vergi geliri/giderinin vergi öncesi kara oranı ile dönem vergi gideri oranını incelenmiş, elde edilen sonuca göre 2011 ve 2015 dışındaki yıllarda şirketlerin ertelenmiş vergi geliri olduğu sonucu elde edilmiştir. 2008-2015 yıllarını kapsayan çalışmada elde edilen bir diğer bulgu ise, 2011 ve 2015 yıllarında BİST30'daki şirketlerin diğer yıllara göre daha fazla vergi ödemesi, vergi otoritesinin ise daha yüksek vergi tahsil etmesidir. Diğer yıllarda ise tam tersi durum söz konusudur.

Nwaorgu vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada Nijerya'daki halka açık tarım şirketlerinde ertelenmiş vergi muhasebesinin şirketlerin finansal performansı üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma kapsamında 2011-2017 yılları arasında Nijerya borsasında halka açık tarım şirketlerinin 5'te 4'ünün yıllık mali tablolarından toplanan verileri ex post facto (geriye dönük işlem yapma) araştırma tasarımı benimsenerek En Küçük Kareler Yöntemi (EKKY) ile analiz yapılmıştır. Analizden elde edilen bulgulara göre, açık tarım şirketlerinin ertelenmiş vergi muhasebesinin şirket karlılığı üzerinde önemli bir etkisi varken nakit akışı ve hisse başına kazançlar üzerinde önemli bir etkiye sahip olmadığı sonucu elde edilmiştir (Nwaorgu, 2019: 12). Burgstahler vd. (2002) tarafından yapılan çalışmada elde edilen bulgulara göre gelecekteki nakit akışları için farklı etkileri olmasına rağmen, kurumlar vergisi oranındaki değişiklik sonucu ertelenmiş vergi ayarlamalarının hisse senedi fiyatlarına yinelenen kazançlarla aynı oranda yansıdığı sonucu elde edilmiştir (Aktaran Nwaorgu, 2019:5).

Xue (2022) tarafından yapılan çalışmada 2007-2018 yılları arasında A grubu hisse senetli şirketler üzerinde yapılan panel veri analizine göre ertelenmiş vergi varlıklarındaki anormal değişimlerin analistlerin kazanç tahminleri üzerinde farklı etkileri söz konusu iken ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin önemli bir etkisi olmadığı sonucu elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ertelenmiş vergi varlıklarındaki pozitif anormal değişimin kazanç tahminleri üzerinde olumsuz bir etkisi söz konusu iken negatif anormal değişikliklerin önemli bir etkisi bulunmamaktadır (Xue, 2022: 9-18)

Özer ve Sayar (2024) tarafından yapılan çalışmada, BIST 100 endeksinde kayıtlı olan işletmelerin 2013 ilk çeyreği ile 2022 son çeyreği arasında, ertelenmiş vergi unsurlarının işletmelerin hisse senedi fiyatlarını etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Çalışma 2013 ilk çeyrekte başladı için 01.01.2013 tarihi itibarıyla BIST 100 endeksinde dahil olmayan 31 işletme ve 4 tane gayrimenkul yatırım ortaklığı şirketi araştırma kapsamı dışında bırakıldığı için araştırma 65 şirket üzerinden yapılmıştır. Araştırmada çoklu regresyon analizi yöntemi kullanılmıştır. Modelde bağımlı değişken hisse senedi fiyatları, bağımsız değişken ertelenmiş vergi geliri/gideri ve kontrol değişkeni ise dönem kârıdır. Araştırma sonucuna elde edilen bulgulara göre hisse senedi fiyatları üzerinde ertelenmiş vergi unsurlarının doğrudan güçlü bir etkisi yok iken dönem net kârının etkisi güçlüdür. Ancak ertelenmiş vergi geliri/gideri de dönem net kârının bir kısmı olduğu için hisse senedi fiyatlarında ertelenmiş verginin dolaylı etkisi olduğu sonucu elde edilmiştir.

Kurt (2024) tarafından yapılan çalışmada 2013-2022 yılları arasında BIST 100'de bulunan gıda ve içecek endeksinde yer alan firmaların yıllık mali tablolarında yer alan veriler kullanılmış ve ertelenmiş vergi varlığı, vergi planlaması ile finansal düzeyinin, kar düzeltmeleri üzerinde etkisi olup olmadığı incelenmiştir. ertelenmiş vergi varlığı ve aktif kârlılığın kâr düzeltme üzerinde etkisinin olmadığı, ancak vergi planlamasının kâr düzeltme üzerinde negatif etkiye sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Bulgular, işletmenin kâr düzeltme uygulamaları azaldıkça vergi planlama yapma eğilimlerinin arttığını göstermektedir.

Karal ve Şen (2024) tarafından yapılan çalışma kapsamında TVS ve TFRS 15'e göre hasılatın muhasebeleştirilmesindeki farklılıklara değinilerek bu farklılıkların ertelenmiş vergiye etkisi vaka çalışması ile değerlendirilmiş ve bu amaçla örnek uygulama kapsamında incelenen UZMAN A.Ş. varsayımsal olarak kurgulanmıştır. Uzman A.Ş.'nin 2022 yılı dönem sonu bilançosu ve cari döneme ilişkin gelir tablosu dikkate alınarak, sırasıyla 2022 yılına ait ticari kâr, mali kâr, kurumlar vergisi matrahı ve ödenecek kurumlar vergisi hesaplanmıştır. TMS ve TFRS hükümlerine göre meydana gelen gelir ve giderlerdeki değişikliklerle, ertelenmiş vergi oluşumu sonucunda dönem sonu karında farklılıklar meydana gelmiştir. ertelenmiş vergi varlığı ile yükümlülüğü arasında oluşan fark net ertelenmiş vergi yükümlülüğünü oluşturmuştur. Uygulamada tespit edilen

net vergi yükümlülüğü sonucu dönem net kârında aynı tutarda azalma meydana gelmiştir (Karal ve Şen, 2024: 692-702).

4. Veri Seti ve Yöntem

Çalışma kapsamında BİST 100 endeksindeki 30 imalat sanayi firmasının 2016-2023 yıllarına ait yıllık mali tabloları kullanılmıştır. 6 firma analiz yapılan döneme ilişkin verisinin olmaması nedeniyle çalışma kapsamından çıkarılmıştır. Mali tablolar Kamuyu Aydınlatma Platformu'ndan (KAP) elde edilmiştir.

Çalışmada, analiz yöntemi olarak nicel içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi, belirli metin ya da veri setleri üzerinde sistematik, tekrar edilebilir ve nesnel çıkarımlar elde etmeyi amaçlayan bir yöntemdir. Yöntemsel çerçeveye ilişkin olarak içerik analizi hakkında detaylı açıklamalar için bkz. Neuendorf (2017), Weber (1990) ve Krippendorff (2013). Bu kapsamda BİST 100 endeksinde yer alan imalat sanayi firmalarının 2016-2023 yılları arasındaki yıllık finansal tabloları incelenmiş ve ertelenmiş vergi varlığı, ertelenmiş vergi yükümlülüğü, ertelenmiş vergi geliri ve gideri gibi kalemlere odaklanılmıştır. Bu kalemler toplam aktif, toplam pasif, net dönem kârı ve vergi öncesi kâr gibi finansal göstergelere oranlanarak yıllar itibarıyla finansal tablo dipnotlarında yer alan vergi kalemlerinin bilanço üzerindeki etkisi frekans ve oran düzeyinde değerlendirilmiştir.

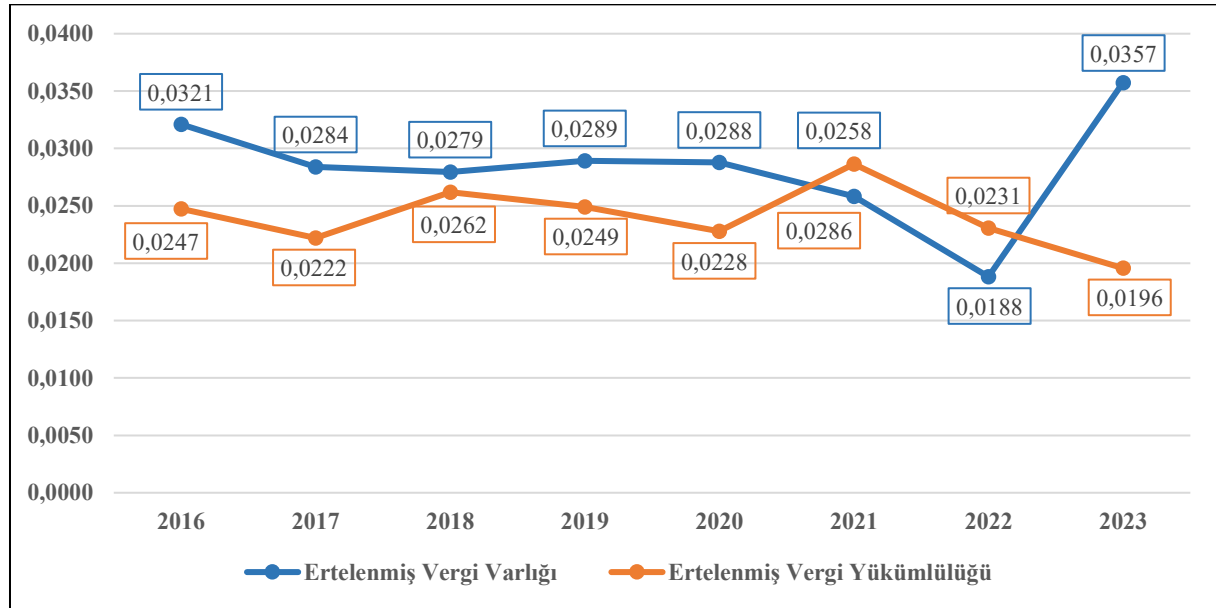
Mali tablolardan yararlanılarak elde edilen ertelenmiş vergi varlığı, yükümlülüğü, geliri ve giderine ilişkin rakamlar, çeşitli mali tablo kalemleriyle oranlanıp sekiz dönem için analiz edilerek sonuçlar değerlendirilmiş ve zaman içerisindeki seyri ele alınmıştır. Dönemler itibarıyla imalat sanayini değerlendirmek adına her bir firmaya ait veriler toplanarak tek bir değer elde edilmiştir.

İmalat sanayinin sektörel yapısı itibarıyla yeni birçok yatırım yapması, büyüyen ekonomilerde çoğunlukla yatırım teşviklerinin imalat sektörüne yönelik olması ve yeniden değerlendirme artışları gibi unsurlar değerlendirildiğinde ertelenmiş vergi varlığı veya ertelenmiş vergi yükümlülüğü kalemlerinin bilançolarında daha fazla yer edinmesi sebebiyle çalışmada imalat sanayine ilişkin veriler değerlendirmeye alınmıştır.

5. Bulgular

Çalışma kapsamında firmaların ertelenmiş vergi unsurlarına ilişkin grafik ve tablolar yardımıyla analizler gerçekleştirilmiş, değerlendirmeler yapılmış ve sonuçlar yorumlanmıştır. İlk olarak ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi yükümlülüklerinin toplam aktif/pasif içerisindeki ağırlıkları tespit edilmiştir.

Grafik 1: Ertelenmiş Vergi Varlığı-Yükümlülüğü/Toplam Varlıklar-Kaynaklar

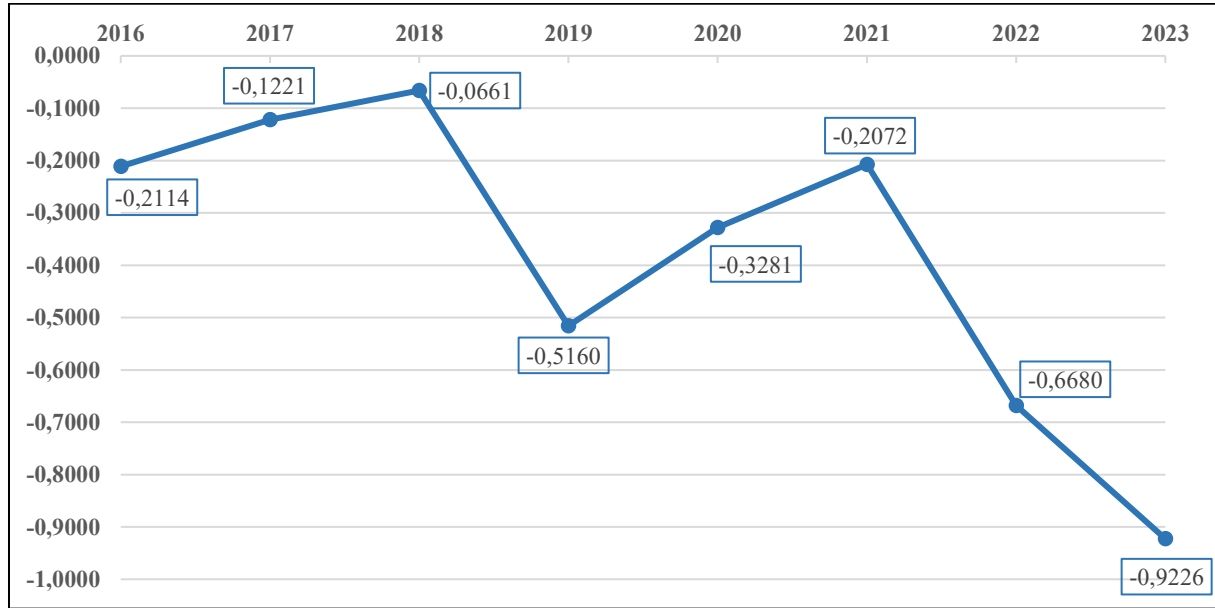

Grafik 1 incelendiğinde, ertelenmiş vergi varlığı ile ertelenmiş vergi yükümlülüğünün imalat sanayi işletmelerinin bilançoları içerisindeki ağırlıklarının benzer oranda olduğu görülmektedir. Pandemi dönemi sonrası ertelenmiş vergi yükümlülüğünde sert bir yükseliş olurken, ertelenmiş vergi varlığında ise sert bir düşüş meydana gelmiştir. 2023 yılında enflasyon muhasebesi, yatırım teşvikleri ve yeniden değerlendirme gibi değişen durumlar neticesinde tam tersi durum ortaya çıkmıştır. Diğer taraftan, 2021 ve 2022 yılı dışında ertelenmiş vergi varlığı, ertelenmiş vergi yükümlülüğünden daha yüksek olmuştur.

Mali tablolarda gider kalemleri negatif değerlerdir. Grafik 2 incelendiğinde tüm sonuçların negatif çıktığı görülmektedir ki bu durum çalışmanın kapsadığı dönemde ertelenmiş vergi gelirinin ertelenmiş vergi giderinden daha fazla olduğu göstermektedir. Her ne kadar 2020-2021 yıllarında ertelenmiş vergi varlığı ertelenmiş vergi yükümlülüğüne göre daha çok azalmış olsa da (Grafik 1) yine de ertelenmiş vergi geliri daha yüksek olmuştur. Ertelenmiş vergi gelirleri 2019 yılına kadar, dönem vergi giderine göre önemli büyüklükte olmasa da ilgili yılda

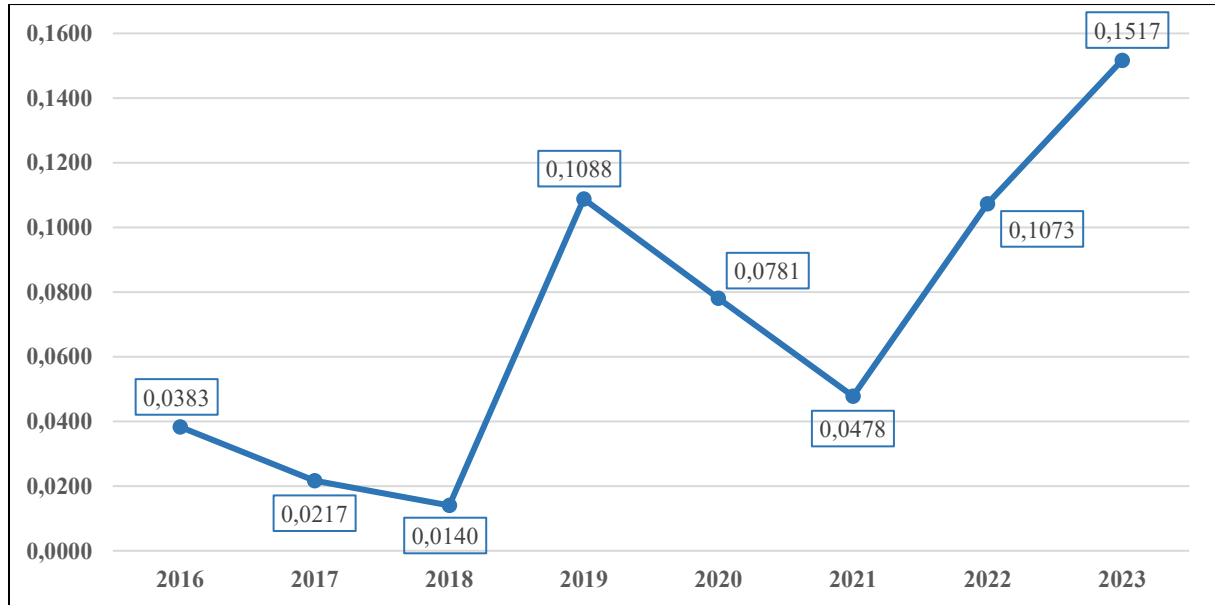
dönem vergi giderinin yarısı büyüklüğüne ulaşmıştır. Daha sonra düşüş eğilimine geçmiş olmasına rağmen 2022 ve özellikle 2023 yılında önemli bir artış göstermiştir. 2023 yılında imalat sanayi firmaları neredeyse dönem vergi gideri kadar ertelenmiş vergi gelirine sahip olmuşlardır.

Grafik 2: Ertelenmiş Vergi Gelir-Gider/Dönem Vergi Gideri

Ayrıca firmaların mali tablo dipnotları incelendiğinde, ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğüne neden olan geçici farkların en sık şu kalemlerden kaynaklandığı görülmektedir: yeniden değerlendirme farkları (TMS 16), amortisman hesaplamaları, kıdem tazminatı karşılıkları, yatırım teşvikine bağlı geçici vergi istisnaları ve stok değerlendirme yöntemleri. Özellikle 2023 yılında birçok firmanın yeniden değerlendirme uygulamalarına gitmesi, bu farkların büyümesinde belirleyici olmuştur. Bunun yanında bazı firmaların TFRS ve vergi mevzuatına göre farklı amortisman yöntemleri benimsemesi ile kıdem tazminatına ilişkin uzun vadeli karşılıklar da dipnotlarda açık şekilde yer almakta ve geçici fark yaratmaktadır. Bu farklar yıl sonunda kapanması beklenen geçici farklar olduğundan, TMS 12 kapsamında ertelenmiş vergi varlığı veya yükümlülüğü olarak muhasebeleştirilmektedir.

Grafik 3: Ertelenmiş Vergi Gelir-Gider/Dönem Net Kârı/Zararı

Grafik 3 ertelenmiş vergi gelir-giderinin dönem net kârına oranını göstermektedir. Çalışmanın kapsadığı dönemde tüm yıllar için ertelenmiş vergi gelirinin daha fazla olduğundan hareketle sonuçlara bakıldığında, herhangi bir negatif oran olmaması imalat sanayi işletmelerinin kümülatif toplamda her yıl net kâr açıkladığını göstermektedir. Vergi öncesi kârdan dönem vergi gideri düşüldükten sonra eğer vergi geliri varsa elde edilen sonuca eklenerek ya da vergi gideri varsa çıkarılarak net kâr/zarar rakamı belirlenmiş olur. Bu nedenle ertelenmiş vergi gelir/giderinin net kâr üzerinde etkisi vardır ancak etkiyi belirleyen dönem net kârının ne kadarını

oluşturduğudur. Grafik 3 incelendiğinde 2019 yılına kadar önemli olarak ifade edilemeyecek seviyede olan bu oran 2019 yılında ciddi bir artış göstermiştir. Daha sonra düşüş eğiliminde olsa da 2023 yılında %15 gibi önemli bir seviyeye çıkmıştır. İmalat sanayi firmalarının açıkladıkları net kârın %15'lik kısmının ertelenmiş vergi gelirinden oluştuğu anlamına gelmektedir.

Tablo 2: Hisse Başına Ertelenmiş Vergi Varlığı (₺)

Firma	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
AEFES	0,46	0,52	1,05	1,07	1,59	3,43	6,81	14,81
AKSA	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,59	0,43	0,00
ARCLK	0,63	0,96	1,30	1,50	1,23	2,70	5,66	17,59
BRSAN	0	0	0	0	0	0	0	0
BSOKE	0,00	0,00	0,08	0,10	0,13	0,00	0,00	0,00
BTCIM	0,22	0,23	0,31	0,42	0,46	0,11	0,00	1,27
CCOLA	0,03	0,01	0,04	0,40	0,72	1,28	1,51	3,30
CIMSA	0,05	0,05	0,30	0,44	0,41	2,33	6,69	1,99
EGEEN	0,11	0,00	0,72	0,26	0,47	3,27	0,00	0,00
EREGL	0,01	0,02	0,02	0,01	0,02	0,05	0,07	0,07
FROTO	1,59	1,79	1,84	1,85	2,72	4,89	13,93	53,54
GOLTS	3,02	4,17	2,12	1,77	2,86	1,96	0,00	21,66
GUBRF	0,09	0,17	0,13	0,21	0,09	0,00	0,81	1,57
HEKTS	0,03	0,03	0,01	0,01	0,13	0,07	0,18	0,83
KARSN	0,14	0,13	0,17	0,10	0,06	0,11	0,00	1,02
KONYA	0,07	0,06	0,13	0,22	0,13	0,49	0,00	47,96
KOZAA	0,13	0,16	0,26	0,39	0,37	0,57	0,00	5,39
KOZAL	0,10	0,33	0,54	0,67	0,72	1,25	0,00	0,43
KRDMD	0,11	0,11	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
OTKAR	1,58	1,94	3,75	4,25	4,01	9,77	1,40	9,37
OYAKC	0,02	0,02	0,04	0,06	0,08	0,00	2,10	2,57
PETKM	0,16	0,16	0,14	0,12	0,10	0,06	0,10	0,28
SASA	0,01	0,00	0,49	1,63	2,33	3,40	8,84	9,97
TMSN	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
TOASO	1,20	1,54	1,88	1,98	2,20	2,29	1,17	4,99
TTRAK	1,43	1,30	1,29	1,34	0,08	0,63	0,00	0,11
TUKAS	0,04	0,04	0,07	0,18	0,06	0,00	0,00	0,00
TUPRS	12,89	12,25	14,24	15,04	18,25	23,38	2,57	4,85
ULKER	0,13	0,14	0,12	0,10	0,09	0,96	4,98	2,98
VESTL	0,19	0,52	0,28	0,69	0,96	2,37	0,00	0,00

İmalat sanayi firmalarının mevcut ertelenmiş vergi varlıklarının hisse senedi sayısına bölünmesiyle elde edilen sonuçlar Tablo 1 de sunulmuştur. Sonuçlar değerlendirildiğinde yıllar itibariyle hisse başına vergi varlığı artmaktadır. Özellikle 2023 yılında önemli artış yaşanmıştır. Pandemi sonrası Borsa İstanbul'da yaşanan sert yükselişin sonucunda hisse başına vergi varlığı, 2023 yılı imalat sanayi firmalarının hisse senedi fiyatları ile karşılaştırıldığında önemli sayılabilecek nitelikte değildir. Fakat, 2023 yılı fiyatıyla SASA hisse senedinin sahip olduğu vergi varlığı karşılaştırıldığında neredeyse hisse senedinin borsa işlem fiyatı kadar firmanın vergi varlığı bulunmaktadır. Bu durum ilgili hisse senedine ilişkin değerlendirme yaparken göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur. Diğer taraftan, TUPRS hisse senedinin geçmiş fiyatları ile sahip olduğu hisse başına vergi varlığı

kıyaslandığında özellikle 2016-2019 dönemlerinde oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Son dönemlerde bu durumun tam tersi yönünde hareket gerçekleşmiştir.

Çalışmada ayrıca ertelenmiş vergi gelir/gider kalemlerinin vergi öncesi kâr içindeki payı yıllar itibarıyla hesaplanmıştır. 2016–2018 döneminde bu oranın sırasıyla %3,35, %1,87 ve %1,17 gibi oldukça düşük seviyelerde kaldığı görülmektedir. Ancak 2019 yılında %9,87’ye yükselerek belirgin bir sıçrama göstermiştir. 2020’de bu oran düşse de (yaklaşık %4,06), takip eden 2021 ve 2022 yıllarında yeniden artış göstererek sırasıyla %10,19 ve %14,94 seviyelerine ulaşmıştır. Özellikle 2023 yılında ertelenmiş vergi gelirinin vergi öncesi kârın yaklaşık %15’ini oluşturması, bu kalemin şirketlerin finansal performansına olan etkisinin artık ihmal edilemeyecek düzeye geldiğini göstermektedir.

6. Sonuç

Çalışmada ertelenmiş vergi varlığı ve yükümlülüğü kalemlerinin BİST 100 endeksinde yer alan imalat sanayi firmalarının bilançoları üzerindeki etkileri içerik analizi yöntemi kullanılarak yorumlanmıştır. Analiz sonuçları değerlendirildiğinde, imalat sanayi bilançolarında ertelenen vergi varlığı ve ertelenmiş vergi yükümlülüğü toplam aktif/pasif içerisinde düşük bir ağırlığa sahip olsa da enflasyon muhasebesine geçilmesiyle birlikte bu ağırlık artış göstermiştir. Diğer taraftan firmalar açısından işin vergisel boyutu da ele alındığında özellikle son dönemlerde dönem vergi gideri kadar ertelenmiş vergi geliri ortaya çıkmaktadır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan bir diğeri de çalışma dönemi olan 2016-2023 dönemleri arasında ertelenmiş vergi gelirinin ertelenmiş vergi giderinden fazla olmasıdır. Son dönemde ertelenmiş vergi varlığı ile ertelenmiş vergi yükümlülüğü arasındaki makasın açılması yakın gelecekte de bu durumun bir süre daha devam edeceğine işaret etmektedir. Aynı zamanda ertelenmiş vergi gelirinin işletmelerin dönem sonu net kârı üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu ve bu etkinin son dönemde daha da fazla arttığı tespit edilmiştir. İlgili firmalara ilişkin gelecekte değerlendirme ve kâr tahmini vb. uygulamalar yapacakların bu durumu göz ardı etmemesi gerekmektedir. ertelenmiş vergi gelirinin 2023 yılı net kârı içerisinde %15’lik gibi büyük bir yer teşkil etmesi ifade edilen durumu desteklemektedir.

Gelecek dönemde ertelenmiş vergi varlığı ve ertelenmiş vergi yükümlülüğü konusunda çalışma yapacak araştırmacıların, sektör veya belirli bir gruba değil, firma ölçeğinde analizlerde bulunması ve ayrıntılı dipnot incelemesinin konunun daha da iyi kavranmasını sağlayacaktır. Ayrıca özellikle bilançoda yer alan ertelenmiş vergiye ilişkin rakamların nerelerden kaynaklandığı konusunda detaylı incelemeler de literatüre katkı verecektir.

Kaynakça

- Kurumlar Vergisi Kanunu (2006). Resmî Gazete
- Burgstahler, D., Hail, L., & Leuz, C. (2006). The importance of reporting incentives: Earnings management in European private and public firms. *The Accounting Review*, 81(5), 983–1016. <https://doi.org/10.2139/ssrn.484682>
- Cavlak, H., ve Cebeci, Y. (2017). Ertelenmiş vergi unsurlarının analizi. *Finans Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 48–60.
- Gelir Vergilerine İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 12) Hakkında Tebliğ (2006, 28 Mart). Resmi Gazete (Sayı:26122) Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/03/20060328-14.htm>
- Gücenme, Ü., ve Arsoy, A. P. (2007). Vergilerin muhasebeleştirilmesi: ertelenen vergi varlık ve yükümlülükleri. *Muhasebe ve Denetim Bakışı*, (21), 1–16.
- İbiş, C., Selvi, Y., Yılmaz, F., Sipahi, B., Demir, V., ve Sarıoğlu, K. (2009). Seçilmiş Türkiye Finansal Raporlama Standartları: Açıklamalar ve Uygulamalar. İstanbul: İSMMMO.
- Hanlon, M. (2005). The persistence and pricing of earnings, accruals, and cash flows when firms have large book-tax differences. *The Accounting Review*, 80(1), 137–166. <https://doi.org/10.2308/accr.2005.80.1.137>
- KAP, Kamuyu Aydınlatma Platformu (2024). <https://www.kap.org.tr/tr/> (E.T.: 18.02.2024)
- Karakaya, G., ve Sevim, C. (2016). TMS-12 Gelir vergileri standardına göre ertelenmiş vergi kavramı ve bir uygulama. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2(3), 255-270
- Krippendorff, K. (2013). *Content analysis: an introduction to its methodology*. London. Sage Publications.
- Kurt, Y. (2024) Kar düzeltirme üzerinde ertelenmiş vergi varlığı, vergi planlaması ve finansal performansın etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 51-62. <https://doi.org/10.18506/anemon.1309668>
- Neuendorf, K. A. (2017). *The Content Analysis Guidebook*. London. Sage Publications.

- Nwaorgu, I.A., Abiahu, M.C. & Iormbagah, J.A. (2019. August). Deferred tax accounting and financial performance: The listed agricultural firms' perspective in Nigeria. In Dandago, K.I., Salawu, R.O., Akintoye, R.I. & Oyedokun, G.E. (Eds.)
- Özer, Y., ve Sayar, A. R. Z. (2024). Ertelenmiş vergi bileşenlerinin BIST100 endeksine kayıtlı işletmelerin 2013Q1–2022Q4 dönemleri arası performansları üzerine etkisi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 24(73), 87–104. <https://doi.org/10.55322/mdbakis.1476007>
- Özkan, A. (2009). TMS-12 Gelir vergileri standardına göre ertelenmiş vergiler ve muhasebe uygulamaları. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (32), 97-112.
- Richardson, G., & Lanis, R. (2007). Determinants of the variability in corporate effective tax rates and tax reform: Evidence from Australia. *Journal of Accounting and Public Policy*, 26(6), 689–704. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2007.10.003>
- Saral, K., ve Şen, İ. K. (2024). Hasılatın muhasebeleştirilmesindeki farklılıkların ertelenmiş vergiye etkisi: Türk vergi sistemi ve TFRS 15 çerçevesinde karşılaştırmalı bir analiz. *Mali Cözüm Dergisi*, 34, 685-704.
- Siddi, P., & Sutopo, B. (2024). Deferred tax accounting: a bibliometric analysis and future research opportunities. *International Journal of Economics, Business and Management Research* (203-217). <https://doi.org/10.51505/IJEBMR.2024.8613>
- Şen, H., ve Sağbaş, İ. (2023). *Vergi teorisi ve politikası*. Bursa. Ekin Yayınevi
- Tekşen, Ö. (2010). TMS-12 Gelir vergileri standardına göre ertelenmiş verginin incelenmesi ve muhasebeleştirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 297-317.
- TMS 21 “Kur Değişiminin Etkileri”nin Yayımlanması. (2019) Resmi Gazete <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/01/20190115M1-97.pdf> Erişim Tarihi: 11.12.2024
- Türkiye Muhasebe Standardı 1 (TMS-1) Finansal Tabloların Sunuluşu, T.C. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/TMS%201%20Finansal%20Tablolar%C4%B1n%20Sunulu%C5%9Fu.pdf> Erişim Tarihi: 12.12.2024
- Türkiye Muhasebe Standardı 12 (TMS-12) Gelir Vergileri. T.C. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK), <https://www.kgk.gov.tr/DynamicContentDetail/9182/TFRS-2019-Seti> Erişim Tarihi: 06.12.2024
- Weber, R. P. (1990). *Basic Content Analysis*. London. Sage Publications.
- Xue, Y. (2022). Does an abnormal change in deferred tax assets interfere with analysts' earnings forecasts?. *China Journal of Accounting Research*, 15(3), 100255. <https://doi.org/10.1016/j.cjar.2022.100255>
- Yücel, S. (2023). *Türk muhasebe mevzuatında ertelenmiş vergiler*. In: Hacıhasanoğlu, T. & Özdemir, N. & Dalkılıç, E. (eds.), *Düzenlemeler Işığında Finansal Raporlama*. Özgür Yayınları. <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub139.c1082>

Araştırmacıların Çıkar Çatışması Beyanı

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Etik kurul izni alınmasına gerek olmayan bu çalışmada araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan eder.

1. Yazar: Tüm bölümler eşit oranlı katkıyla hazırlanmıştır

2. Yazar: Tüm bölümler eşit oranlı katkıyla hazırlanmıştır

Deferred Tax Asset/Liability: An Application on BİST 100 Manufacturing Industry Companies

Extended Abstract

Deferred tax refers to the tax resulting from differences between tax regulations and accounting standards. As a result of the differences in profit and loss situations in financial statements prepared in accordance with the Turkish Tax System (TVS), Turkish Accounting Standards (TMS) and Turkish Financial Reporting Standards (TFRS), differences occur in the accounting of revenue. The temporary differences resulting from the tax effects arising from these differences give rise to deferred tax. Deferred tax consists of deferred tax liabilities arising from income that has not yet been taxed but has been financially recorded, and deferred tax assets resulting from earlier tax expense writings. The concepts that emerge as a result of deferred tax asset/liability are deferred tax income and deferred tax expense. Since these two concepts are included in the income statement showing the performance of the company for the prepared period, they directly affect the net profit/loss of the companies for the period. Since the results of the net profit/loss item for the period are an important indicator for the company performance, they affect the evaluations of the relevant company in terms of potential investors, company partners and current managers. Therefore, companies must conduct a study by determining the deferred tax elements in the profit estimates they will make while creating their future projections. When the elements that cause deferred tax are evaluated in general; new investments and incentives, revaluation differences, application differences brought by inflation accounting. Among the sectors in which the companies are located, the relevant elements mostly occur in the manufacturing industry sector. Therefore, manufacturing industry companies included in the BIST 100 index were selected within the scope of the study. The concept and accounting of deferred tax in the financial statements of manufacturing industry companies included in the BIST 100 index were explained and the deferred tax assets, liabilities, incomes and expenses between the years 2016-2023 were subjected to content analysis and compared with various balance sheet items and the results were evaluated. When the analysis results are evaluated, although the deferred tax asset and deferred tax liability have a low weight in the total asset/liability in the manufacturing industry balance sheets, this weight has increased with the transition to inflation accounting. On the other hand, when the tax dimension of the business is considered from the perspective of companies, especially in recent periods, deferred tax income emerges as much as period tax expense.

Another result obtained from the research is that deferred tax income is higher than deferred tax expense between the study period of 2016-2023. The widening gap between deferred tax assets and deferred tax liabilities in the recent period indicates that this situation will continue for a while in the near future. At the same time, it has been determined that deferred tax income has a significant impact on the net profit of the enterprises at the end of the period and that this impact has increased even more in the recent period. Those who will conduct future valuation and profit estimates etc. regarding the relevant companies should not ignore this situation. The fact that deferred tax income constitutes a large share of 15% in the net profit of 2023 supports the stated situation. In addition, the ratio of deferred tax income/expense of the enterprises to pre-tax profit is parallel to the ratio of net profit for the same period. In the future, researchers who will study deferred tax assets and deferred tax liabilities will make a better understanding of the subject if they conduct analyses on a firm scale rather than a sector or a specific group. In addition, detailed studies on where the figures related to deferred taxes in the balance sheet originate will also contribute to the literature.